

และสถาบันของพวกเขาเช่นเดียวกัน เป็นลักษณะใหม่ที่เกิดขึ้นทำให้นิวยอร์ก เมลเบิร์น และ
โตรอนโตต่างไปจากลอนดอน บัวโนสแอสเรส บราซิเลีย และเม็กซิโกซิตี้ต่างไปจากแมดริด
อย่างไรก็ดี ชาวอเมริกันและชาวออสเตรเลียก็ยังคงรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของโลกยุโรป

2.2 จักรวรรดินิยมแบบใหม่

การปฏิวัติอุตสาหกรรมช่วยก่อโครงสร้างอาณานิคมยุโรปในเอเชียและแอฟริกา
จักรวรรดิที่สร้างขึ้นในภายหลัง ค.ศ. 1870 เรียกว่าจักรวรรดินิยมแบบใหม่ (New Imperialism)
ดินแดนส่วนใหญ่ของโลกอยู่ภายใต้อำนาจของประเทศยุโรปเพียงไม่กี่ประเทศ การปฏิวัติ
อุตสาหกรรมเกี่ยวข้องกับจักรวรรดินิยมเพราะยุโรปเห็นอาณานิคมเป็นประโยชน์ในด้านการ
ตลาดว่าเป็นแหล่งบ่อนสินค้าอุตสาหกรรมจำนวนมากมายมหาศาลที่เพิ่มขึ้นทุกที ๆ ได้ ในคริสต์
ศตวรรษที่ 19 ประเทศยุโรปต่างสร้างกำแพงภาษี เพื่อกีดกันสินค้าของฝ่ายอื่น ประเทศอุตสาหกรรม
จึงจำเป็นต้องอาศัยอาณานิคมเพื่อเป็นตลาดรองรับสินค้าที่ผลิตขึ้น

การปฏิวัติอุตสาหกรรมทำให้ทุนเกินหรือทุนเหลือ (Surplus Capital) ต้องการอาณานิคม
ไว้เป็นแหล่งลงทุน เมื่อทุนสะสมเพิ่มผลคืนกลับตกลง จำเป็นต้องลงทุนเพื่อเพิ่มกำไรซึ่งจะ
หาได้จากตลาดต่างประเทศ ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ทุนส่วนใหญ่ทั้งของอังกฤษ ฝรั่งเศส และ
เยอรมัน พากันลงไปในแดนโพ้นทะเล แรกทีเดียวลงไปในแดนคนขาวคืออเมริกาและออสเตรเลีย ต่อมา
ในครึ่งหลังของศตวรรษที่ 19 จึงลงไปในเอเชียและแอฟริกา

การปฏิวัติอุตสาหกรรมทำให้เกิดความต้องการวัตถุดิบมาพัฒนาเครื่องจักร เช่น
ปอกระเจา ยาง ปิโตรเลียม และโลหะต่าง ๆ ส่วนมาจากโลกอาณานิคม เกิดความจำเป็นต้อง
ลงทุนเพื่อป้องกันการผลิตสินค้าที่ใช้วัตถุดิบเหล่านี้ การลงทุนนำไปสู่เรื่องของการใช้อำนาจ
ควบคุมทางการเมือง

ปัจจัยประการอื่นที่นอกเหนือจากเรื่องเศรษฐกิจ ได้แก่ ความต้องการประกัน
ความมั่นคงปลอดภัยแก่ชาติ โดยอาศัยยุทธศาสตร์ทัพเรืออย่างเช่นที่มัลดีวาและสิงคโปร์ และ
แหล่งกำลังคนในคริสต์ศตวรรษที่ 19 กิจกรรมของพวกนักสอนศาสนาแข่งขันกันและได้รับการ
ปฏิบัติอย่างเลวจากชนพื้นเมืองหรือไม่กี่ถูกสังหาร ทำให้มีเสียงเรียกร้องให้แก้ไขปัญหานี้
ประการสุดท้ายคือความนิยมคลังไคลล์ัทธิจารีวินทางสังคม ความเชื่อเรื่องการต่อสู้เพื่อให้อยู่รอด
ได้ และผู้ที่เหมาะสมที่สุดจึงจะอยู่รอด นำไปสู่ความคิดเห็นที่ว่าชนชาติของตนเหนือกว่าชนชาติ
อื่น และชนผิวขาวมี “ภาระ” ที่จะปกครองผู้ที่ “ด้อยกว่า” บนโลกนี้ นักสร้างจักรวรรดิด้วย
ชื่อเซซิล ไรดส์ (Cecil Rhodes นายกรัฐมนตรีแห่งเคปโคโลนีตั้งแต่ ค.ศ. 1890–1896) กล่าวว่า

“ข้าพเจ้ายินดีที่เราเป็นชาติอันดับหนึ่งของโลก และมันจะดียิ่งกว่านี้สำหรับเผ่าพันธุ์มนุษย์ หากเราอาศัยพื้นที่โลกได้มากกว่านี้... ถ้าพระเจ้ามีจริง ข้าพเจ้าคิดว่าพระองค์ทรงประสงค์ให้ข้าพเจ้าทำเช่นนี้ คือ ให้ทำสีแผนที่แอฟริกาเป็นสีแดงของอังกฤษให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้”

ปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ และจิตวิทยา เป็นเหตุให้รุ่มกันแย่งชิงเอาผืนแผ่นดินของผู้อื่นมาเป็นของตนกันอย่างเป็นประวัติการณณ์ ตั้งแต่ ค.ศ. 1871—1900 นอกจากอาณานิคมแล้ว ประเทศยุโรปยังเข้าครอบงำดินแดนที่อ่อนแอทางเศรษฐกิจและการทหารโดยไม่ได้ผนวกเข้ากับจักรวรรดิ เช่น จีน จักรวรรดิออตโตมันและเปอร์เซีย สำหรับประเทศละตินอเมริกา ยุโรปครอบงำทางเศรษฐกิจได้เท่านั้น คำประกาศวาทะมอนโรว์ของสหรัฐฯ ที่จะปฏิบัติการหากมีการแทรกแซงทางการเมืองในประเทศละตินอเมริกาทำให้ไม่อาจเข้าแทรกแซงทางการเมืองได้ อย่างไรก็ตาม กองทัพเรือสหรัฐฯ กระทำการนั้นเสียเอง

ยุโรปลงทุนในประเทศที่ไม่มีเอกราชเต็มที มากกว่าจะลงทุนในแดนอาณานิคมของพวกเขา อาศัยมาตรการหลายทางเป็นหลักประกันการลงทุนได้ เช่น ส่งกองกำลังทหารไปฝึกแก่ชาวพื้นเมือง ส่งคณะที่ปรึกษาทางการเงินไปคุ้มครองเงินในส่วนท้องถิ่นนั้น สิทธิสภาพนอกอาณาเขตช่วยให้ชาวยุโรปพ้นจากอำนาจทางการเมืองของส่วนท้องถิ่นนั้น และศาลกงสุลระหว่างประเทศให้สิทธิพิเศษแก่ชาวยุโรปให้เข้าอาศัยหรือทำธุรกิจในเขตแดนนั้น ๆ ถ้าเกิดกรณีจำเป็นกองทัพเรือจากโลกใหม่หรือเรือปืนจากโลกเก่าจะเป็นมาตรการสุดท้ายใน ค.ศ. 1914 ประชากรโลกเกือบทั้งหมดอยู่ภายใต้อำนาจของประเทศยุโรปเพียงไม่กี่ประเทศ (รวมทั้งสหรัฐฯ และรัสเซีย) ไม่โดยทางตรงก็โดยทางอ้อม ในคริสต์ศตวรรษที่ 20 โลกเกิดยุ่งเหยิงอย่างมากมายซึ่งเกิดจากปฏิภพการต่อต้านอำนาจที่ชาวยุโรปครอบงำอยู่ นับเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

2.3 ผลกระทบจากลัทธิจักรวรรดินิยมแบบใหม่

“จักรวรรดินิยม” ไม่ใช่คำใหม่ ถ้าจำกัดความหมายว่าเป็น “การปกครองหรือการควบคุมบังคับทางการเมืองหรือเศรษฐกิจในทางตรงหรือทางอ้อมของรัฐใดรัฐหนึ่งชาติใดชาติหนึ่งหรือประชาชนเหนือชนกลุ่มอื่น” โรมันเป็นพวกจักรวรรดินิยม พิชิตแดนส่วนใหญ่ของยุโรปและแดนตะวันออกไกลและปกครองมาหลายร้อยปี ยังมีจักรวรรดิอื่น ๆ ทั้งก่อนและหลังโรมันในโลก

จักรวรรดินิยมแบบใหม่ คือ การที่ยุโรปขยายอำนาจในตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ส่งผลกระทบต่ออาณานิคมและเมืองขึ้นอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน โรมใช้ประโยชน์โดยเอาเปรียบแดนในความครอบครองอย่างง่าย ๆ โดยตรงคือชิงเอาด้วยกำลัง หรือเรียกเก็บบรรณาการได้แก่ อาหารเป็นหลัก แต่การเอาเปรียบนั้นไม่ส่งผลต่อชีวิตและโครงสร้างทาง

เศรษฐกิจของอาณานิคมแต่อย่างใด จักรวรรดินิยมแบบเก่าหมายถึงการหาประโยชน์แต่อย่าง เดียว ไม่ทำให้พื้นฐานเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลง แต่จักรวรรดินิยมแบบใหม่บังคับเปลี่ยนแปลง ประเทศที่ตนเองเอาชนะได้ อย่างไรก็ตามก็ดี ประเทศยุโรปไม่ได้ตั้งใจให้เป็นเช่นนั้น มันเป็นผลอันเกิด จากการปฏิวัติอุตสาหกรรมต่อประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจการเกษตรแบบเลี้ยงตัวได้เช่น ประเทศในแอฟริกาและเอเชีย อุตสาหกรรมทุนนิยมทรงอำนาจไพศาลและซับซ้อนเกินกว่าจะ ให้ความสัมพันธ์กับรัฐบรรณาการอย่างง่าย ๆ ดังแต่ก่อนได้

แรกทีเดียวเป็นเรื่องของการเรียกบรรณาการเช่นที่อังกฤษทำกับอินเดีย สเปน ทำกับเม็กซิโกและเปรู แต่ต่อมาเศรษฐกิจของยุโรปเข้าครอบงำและเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคม และเศรษฐกิจของอาณานิคมเสียใหม่เพราะความจำเป็นด้านการผลิต ส่งออก และการลงทุน อังกฤษส่งสิ่งทอจำนวนมากสาละลงเรือไปยังอินเดียและทุ่มทุนสร้างทางรถไฟให้อินเดียถึง ค.ศ. 1911 เส้นทางรถไฟยาวถึง 33,000 ไมล์ นอกจากนั้นยังมีการชลประทานและการทำเรือ อินเดียพัฒนาเศรษฐกิจระยะแรกโดยผูกติดกับอังกฤษ เมื่อสิ่งทอของอังกฤษราคาถูกจำหน่าย ไปได้ทั่วประเทศโดยทางรถไฟ ช่างฝีมือพื้นเมืองก็ค่อย ๆ หดค่าและหมดไป ช่างฝีมืออังกฤษ ก็เป็นเช่นนั้นเหมือนกัน แต่เพียงเดินเข้าโรงงานที่มีขึ้นมากมายได้ แต่ชาวอินเดียไม่มีที่ไปเพราะ อังกฤษไม่ก่อตั้งโรงงานผลิตสินค้าที่อินเดีย เนื่องจากต้องการให้อินเดียเป็นตัวประกอบเสริม บทเศรษฐกิจทุนอังกฤษมากกว่าจะให้แข่งกับอังกฤษ

ชาวอินเดียได้รับผลจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมและลัทธิจักรวรรดินิยมแบบใหม่นี้ อย่างลึกซึ้งมากมาย พวกเขามีรายได้จากอาชีพและมีชีวิตความเป็นอยู่แบบเก่าคือเกษตรกรรม และงานฝีมือ พวกเขาว่างงานและไม่มีทางเลือก ชาวนามุ่งผลิตปอกระเจาและสินค้าตัวต่าง ๆ เพื่อป้อนโรงงานของอังกฤษ เศรษฐกิจไม่ได้เป็นแบบเลี้ยงตัวเองได้อีกต่อไป กลับต้องเป็น ส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจโลก ต้องขึ้นลงตามสถานการณ์ของโลก ยุโรปก่อผลให้อินเดียโดยทาง พื้นฐาน คือ นำเอาวิทยาศาสตร์การแพทย์และการสุขอนามัยมาใช้ ประชากรอินเดียเพิ่มเป็น จำนวนมากอย่างเช่นที่เคยเกิดในยุโรป ชาวยุโรปหาทางออกโดยอพยพไปสู่แดนโพ้นทะเล แต่ ชาวอินเดียทำอย่างนั้นไม่ได้ ประชากรเพิ่มแต่เศรษฐกิจพัฒนาโดยอยู่ภายใต้ความควบคุมของ อำนาจภายนอก

อินเดียเป็นตัวอย่างประเทศที่ได้รับผลกระทบจากจักรวรรดินิยมแบบใหม่ สิ่งนี้ ทำให้เข้าใจได้ว่าทำไมโลกจึงแบ่งออกเป็นประเทศพัฒนาและด้อยพัฒนา ทำไมมาตรฐานการครองชีพของโลกทั้งสองจึงต่างกันอย่างน่าตกใจ ทำไมเป้าหมายประการแรกของโลกด้อยพัฒนา หลังจากได้เอกราชทางการเมืองจึงอยู่ที่การเป็นประเทศพัฒนาซึ่งหมายถึงได้เอกราชทาง เศรษฐกิจ

ลัทธิจักรวรรดินิยมแบบใหม่เป็นความชั่วร้ายที่มีขึ้นในโลกที่ส่งผลร้ายต่อชาวอาณานิคม แต่มันเป็นก้าวสำคัญของประวัติศาสตร์โลกคือนำการปฏิวัติอุตสาหกรรมมาถึงบทสรุปคือออกปฏิบัติการทั่วโลกกว้าง ใช้ทรัพยากรของโลกอย่างมีประสิทธิภาพ ผลผลิตทางอุตสาหกรรมของโลกเพิ่มขึ้นมากมายหลายเท่าตัว แต่เกิดปัญหาว่าจะแบ่งประโยชน์นั้นได้อย่างไร ชาวอาณานิคมรู้สึกวุ่นวายในอดีตที่ผ่านมาตนได้ส่วนแบ่งน้อย ผลประโยชน์ส่วนใหญ่ส่งออกนอกประเทศ เป็นเหตุให้ไม่อาจพอใจที่ผลิตได้เพิ่มและไม่พอใจค่าจ้างที่บริษัทต่างประเทศจ่ายให้เหมือนที่คนงานยุโรปไม่พอใจค่าจ้างเมื่อมีการปฏิวัติอุตสาหกรรม เป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง แต่ชาวอาณานิคมต่อต้านนายจ้างโดยผสมความรู้สึกว่านายจ้างเป็นต่างชาติเข้าไว้ด้วย ความคิดต่อต้านเป็นไปในทางเสรีนิยม ประชาธิปไตยและชาตินิยม ซึ่งเป็นผลจากการรับเอาความคิดปฏิวัติทางการเมืองของยุโรป เหมือนกับที่รับเอารถไฟและธนาคารจากยุโรปมาเช่นกัน

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2

อ่านบททวนแล้วลองตอบคำถามที่เป็นตัวอย่างท้ายบท

3. ทวีปอเมริกาและประเทศในเครือจักรภพอังกฤษ

ชาวยุโรปหลายสิบล้านคนอพยพเข้าครอบครองทวีปอเมริกาและประเทศในเครือจักรภพอังกฤษ พร้อมกับนำเอาสถาบันการเมือง วิธีชีวิตความเป็นอยู่และขนบประเพณีไปด้วย กิจกรรมของชาวยุโรปจึงไม่ได้ส่งผลต่อแดนเหล่านี้เพียงการครองอำนาจทางการเมืองและเข้าแทรกแซงทางวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ปรับเปลี่ยนสภาพของดินแดนที่เข้าไปยึดครองโดยสิ้นทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

ชาวยุโรปตอนแรกพากันเข้าตั้งหลักฐานในทวีปอเมริกาเพราะเป็นดินแดนอุดมสมบูรณ์ และให้โอกาสสร้างฐานะความร่ำรวยได้มาก จำนวนผู้อพยพเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทวีปออสเตรเลีย แอฟริกาใต้ และอเมริกาใต้ก็มีชาวยุโรปอพยพไปอยู่มากเช่นกัน

ประเทศในเครือจักรภพอังกฤษจำกัดผู้อพยพเข้าจนหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 อังกฤษจึงให้ผู้อพยพเข้าเพื่อให้ได้จำนวนคนพอเพียงกับพื้นที่ที่ว่างอยู่

ผลจากการอพยพคือการปรับสภาพดินแดนอเมริกาและเครือจักรภพอังกฤษให้กลายเป็นแบบยุโรปโดยอาศัยเชื้อชาติพันธุ์ยุโรปเอง อเมริกากลางที่มีชาวอินเดียอาศัยอยู่ถึงกว่าร้อย

ละ 58 ของประชากรทั้งหมดและในอเมริกาใต้ที่มีราว 1 ใน 3 และทาสนิโกรประมาณ 10 ล้าน คนที่ส่งเข้าทวีปใหม่โดยเส้นทางสายทรานส์แอตแลนติก ปัจจุบันมีลูกหลานเชื้อสายนิโกรราว ร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมดในอเมริกาเหนือ ร้อยละ 30 ในอเมริกากลาง และร้อยละ 21 ในอเมริกาใต้ แอฟริกาใต้เป็นข้อยกเว้นอีกประการหนึ่ง เพราะมีชาวพื้นเมืองแอฟริกันมากกว่า คนขาว (ซึ่งรวมทั้งพวกบัวร์—เชื้อสายฮอลันดา) ถึงกว่าสามต่อหนึ่ง

3.1 การเมืองแบบยุโรป

เดิมอาณานิคมยุโรปมีสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ กันตามสภาพพื้นฐานทางการเมือง เมืองของเมืองแม่ สเปนปกครองด้วยอำนาจอัครราชูปถัมภ์ ได้ส่งเจ้าหน้าที่มาประจำอาณานิคม และให้อำนาจเด็ดขาด ฝรั่งเศสก็เช่นกัน อาณานิคมอังกฤษมีสถาบันผู้แทนปกครองโดยสภา อย่างเมืองแม่ แต่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ ต่อมาผู้แทนที่ได้รับเลือกกับเจ้าหน้าที่ผู้แทนพระองค์เกิดแตกแยกเป็นปฏิปักษ์ถึงขั้นใช้อาวุธต่อสู้กันและอาณานิคมได้เอกราช ในที่สุด

ประเทศละตินอเมริกามักมีการก่อการต่อต้านอำนาจของผู้ปกครองเพราะเหตุดังนี้ ได้แก่ตัวอย่างความสำเร็จของอาณานิคม 13 แห่งของอังกฤษและคำสอนของพวกฟิไลซอพ นอกจากนั้น สเปนเอาเปรียบอาณานิคมทางเศรษฐกิจและไม่ให้ปกครองตนเองเลย พวกสเปน ที่เกิดในอเมริกาที่เรียกกันว่าครีโอล (The Creoles) กับพวกเชื้อสายสเปนผสมอินเดียนที่เรียกว่า เมสติซอส (The Mestizos) รู้สึกแปลกแยกจากกัน เมื่อไปเยือนครองสเปน ชาวอาณานิคมต้องปรับตัวและเกิดความรู้สึกทางปฏิวัติขึ้น ต่อมาเมื่อได้ลิ้มรสอิสรภาพจึงไม่อยากกลับไปเป็นอย่าง เดิมอีก ประเทศอำนาจต่างชาติคืออังกฤษต้องการทำลายจักรวรรดิอาณานิคมสเปนจึงให้การ หนุนหลัง ใน ค.ศ 1825 สงครามกั้อิสรภาพละตินอเมริกายุติลง

อาณานิคมของอังกฤษสองแห่งคือแคนาดาบน และแคนาดาล่างก่อการไม่สงบขึ้นใน ค.ศ. 1837 รัฐสภาอังกฤษจึงออกพระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งควิเบกและจัดตั้งสภาที่มา จากการเลือกตั้งในแดนทั้งสอง เจ้าหน้าที่ของจักรวรรดิเกิดขัดแย้งกับรัฐบาลอาณานิคมและ ต่อสู้กัน อังกฤษส่งลอร์ด เดอร์แรม (Lord Durham) มาเป็นข้าหลวงใหญ่ของแคนาดาทั้งหมด เดอร์แรมเสนอให้มอบอำนาจปกครองแก่อาณานิคม อังกฤษยินยอมแต่สงวนอำนาจบางประการ ไว้ ได้แก่ ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ระเบียบการค้า การจัดการที่สาธารณะและการกำหนด ข้อความในรัฐธรรมนูญแห่งอาณานิคม อังกฤษขยายแนวคิดนี้ไปใช้กับอาณานิคมอื่น ๆ ให้ ผลดีทัดเทียมกัน ความคิดของลอร์ด เดอร์แรม กลายเป็นพื้นฐานการจัดตั้งเครือจักรภพอังกฤษ ในหลายสิบปีต่อมา

ภายหลังจากได้อเอกราช ดินแดนต่าง ๆ พัฒนาสถาบันและดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของตนต่าง ๆ กันตามสภาพพื้นฐานทางภูมิศาสตร์และประสบการณ์จากที่เคยเป็นอาณานิคม

สหรัฐฯ มีรัฐธรรมนูญแห่งสมาพันธรัฐ ค.ศ. 1777 เพื่อเตรียมการปกครอง เป็นงานของพวกเขาเสรีนิยมที่ไม่ชอบระบอบทรราชย์และการรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง การให้เสรีภาพแก่ปวงชนทำได้เป็นอย่างดีที่สุดโดยกระจายอำนาจ ผู้ก่อตั้งสมาพันธรัฐจึงจัดให้อำนาจทางศาลของรัฐบาลกลางครอบคลุมเฉพาะที่เกี่ยวกับกิจการระดับชาติ ส่วนสาระอื่น ๆ ทั้งหมดอยู่ในความควบคุมของรัฐบาลส่วนมลรัฐ ต่อมาปรากฏเหตุการณ์ที่แสดงว่ารัฐบาลกลางมีอำนาจไม่พอที่จะจัดการกับมลรัฐหรือบุคคลเพื่อแก้ปัญหาชาติได้ โดยเฉพาะเมื่อเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำใน ค.ศ. 1785-1787 คนว่างงานเดินขบวนตามเมืองใหญ่ บางรัฐขึ้นชั้นต่ำควบคุมกฎหมายได้และออกกฎหมายผ่อนภาระหนี้สิน พวกอนุรักษนิยมที่มีสินทรัพย์ต้องการรัฐบาลกลางที่มั่นคงเพื่อสกัดกั้นการใช้อำนาจของฝูงชน (Mobocracy) ความคิดนี้เป็นพื้นฐานความคิดในการประชุมร่างรัฐธรรมนูญในวันที่ 25 พฤษภาคม ค.ศ. 1787 ที่เมืองฟิลาเดลเฟีย หมายถึงการวิตรอนอำนาจอธิปไตยของปวงชน ปรากฏเป็นลักษณะของการใช้ระบบตรวจสอบและคานอำนาจขึ้น หน่วยงานของรัฐบาลมีสี่องค์ คือ สมาชิกแทนราษฎร สมาชิกเนต ประธานาธิบดี และศาลสูง มีข้อกำหนดเป็นวิธีการให้หน่วยงานทั้งสี่ได้ควบคุมและจำกัดอำนาจของกันและกันได้ ชาวนาชาวไร่ผู้ใช้แรงงานและช่างฝีมือคัดค้านรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เพราะเห็นทางที่พวกตนจะมีอำนาจทางการเมืองได้น้อยเต็มที่ อย่างไรก็ตามก็ได้มีการรับรองรัฐธรรมนูญฉบับนี้ และจอร์จ วอชิงตัน เป็นประธานาธิบดีคนแรก เขาเป็นผู้นำที่สามารถและอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญที่เอื้อให้สามารถพาชาติให้รอดพ้นภาวะวิกฤตได้ ใน ค.ศ. 1791 คำประกาศสิทธิ (Bill of Rights) มีข้อความขจัดอภิสิทธิ์ต่าง ๆ และยืนยันให้เสรีภาพทางการพูด การนับถือศาสนา ประชุมตีพิมพ์ข้อความและให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ได้ ต่อมาสหรัฐฯ ได้ขยายพรมแดนจรดตะวันตกทางฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก และได้เอกลาภจากรัสเซีย จนถึงสมัยสงครามโลก สหรัฐอเมริกาประกอบด้วยมลรัฐถึง 50 แห่งด้วยกัน

ในดินแดนละตินอเมริกา อาณานิคมสเปน 8 แห่งกลายเป็นประเทศอิสระ 18 ประเทศ ประเทศเหล่านี้ไม่มั่นคงทางการเมือง เกิดรัฐประหารด้วยกำลังอำนาจทหารบ่อยครั้งจนกลายเป็นลักษณะประจำของดินแดนนี้ไป นับแต่ได้อิสระภาพมีรัฐธรรมนูญถึง 186 ฉบับ

แคนาดาจัดตั้งสมาพันธรัฐใน ค.ศ. 1867 เพื่อความมั่นคงทางการเมือง ให้ได้เปรียบทางเศรษฐกิจและขยายอาณาเขตจรดแปซิฟิก อังกฤษจัดตั้งอาณานิคมออสเตรเลียขึ้นใน ค.ศ. 1787 ผู้ตั้งถิ่นฐาน 750 คน และผู้คุม 250 นายอาศัยเป็นแดนเนรเทศ จนถึง ค.ศ. 1793 จึงมีผู้อพยพเข้าตั้งถิ่นฐาน นิวซีแลนด์เป็นอาณานิคมอังกฤษ ใน ค.ศ. 1839 ภายหลังเหตุการณ์

เรียกร้องการปกครองตนเองในแคนาดา ออสเตรเลียจึงก่อการเพื่อขอปกครองตนเองบ้าง อังกฤษยินยอมใน ค.ศ. 1850 ให้ออสเตรเลียออกกฎหมายเองได้ ใน ค.ศ. 1899 ชาวออสเตรเลียรู้สึกโดดเดี่ยวไม่ปลอดภัยจากอิทธิพลต่างชาติ และเกิดรู้สึกว่าคุณเป็นผิวขาวและเหนือกว่าผู้อพยพชาวเอเชีย จึงออกประชาคมจัดตั้งสหพันธรัฐขึ้นในวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1901 เครือจักรภพแห่งออสเตรเลียได้ตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ

ประเทศแอฟริกาได้จัดตั้งขึ้นโดยพวกดัตช์หรือที่เรียกตนเองว่าพวกบัวร์ (Boers) อังกฤษเข้าปกครองแดนแคปโคโลนีใน ค.ศ. 1814 และประสบปัญหาเกี่ยวกับพวกบัวร์โดยตลอด โดยเฉพาะเมื่อมีการพบเพชรที่คิมเบอร์ลีทางเหนือของแม่น้ำโอเรนจ์ และมีการทำเหมืองเพชรที่ได้ถึงหกตันใน ค.ศ. 1890 นายกรัฐมนตรีแห่งแคปโคโลนี เซซิล โรดส์ วางแผนขยายอำนาจไปทางเหนือเป็นเหตุให้เกิดสงครามบัวร์กับอังกฤษ และยุติสงครามลงใน ค.ศ. 1905 และใน ค.ศ. 1909 จัดตั้งสหภาพแอฟริกาใต้ขึ้นอยู่ในเครือจักรภพอังกฤษ

ชาวยุโรปจัดตั้งสถาบันการเมืองในแดนโพ้นทะเลต่าง ๆ กัน แต่ถึงจะต่างกันอย่างมีสาระเดียวกัน ที่มาคือระบบการเมืองของยุโรปเหมือนกัน เห็นได้จากข้อกฎหมาย กฎหมายเองไกลแซกซอนในสหรัฐ และเครือจักรภพอังกฤษ กฎหมายโรมันในละตินอเมริกาและคิวเบค และ จากการจัดการระบบรัฐธรรมนูญ

3.2 เศรษฐกิจแบบยุโรป

ลัทธิพาณิชย์นิยมแพร่หลายในสมัยอาณานิคมจึงต้องกำหนดเศรษฐกิจในอาณานิคมให้เอื้อประโยชน์แก่เมืองแม่ อาณานิคมแต่ละแห่งเจริญทางเศรษฐกิจแตกต่างกันและต่างไปจากยุโรปหลายประการ ปัจจัยที่เป็นเหตุให้เจริญก็มีต่าง ๆ กันทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์

อาณานิคม 13 แห่งและนิวฟรานส์ขาดแคลนแรงงานพื้นเมืองและโลหะมีค่า ต้องอาศัยการลงแรงและทรัพยากรเท่าที่มีอยู่ในนิวฟรานส์ ผู้คนมีอาชีพเกษตรกรรม และส่วนหนึ่งค้าขนสัตว์ซึ่งกลายเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญประการเดียว ชาวอาณานิคมจัดการเรื่องเศรษฐกิจและจัดตั้งสถาบันขึ้นเอง เพราะเมืองแม่และบริษัทที่พยายามเข้าควบคุมไม่สามารถทำได้เนื่องจากดินแดนกว้างใหญ่และแรงงานมีไม่พอ ทางใต้เป็นแดนมังคัง ปลูกยาสูบ ข้าวและคราม เขตที่ทำกสิกรรมไม่ได้ก็ยึดอาชีพประมงและขนส่งสินค้าทางเรือประเภทเครื่องใช้ ชาวอาณานิคมล่องเรือไปทั่วเจ็ดย่านน้ำ เปิดโรงงานตลอดริมฝั่งน้ำ พวกเขาแดนถือปืนไรเฟิลและขวานมุ่งพิชิตป่าทางตะวันตกและตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน

เมื่อเศรษฐกิจเจริญอย่างรวดเร็ว เมืองแม่พยายามเข้าควบคุมเพื่อหาประโยชน์ การปฏิวัติอเมริกาเป็นการต่อสู้เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจจนได้อิสระภาพทางการเมือง สงคราม ทำให้การผลิตเครื่องอุปโภคบริโภคเพิ่มมากขึ้นและการขนส่งเจริญขึ้น กับดินเรื่อแยงก็ค้าขาย กับแคลิฟอร์เนียและจีนได้กำไรอย่างมากมาย ขณะเดียวกันมีการปรับปรุงกฎหมายการถือครอง ที่ดิน (ที่เคยใช้กฎสืบมรดกโดยลูกชายคนโต) เศรษฐกิจอเมริกันเปิดเสรีให้แก่วิถีทางอันหลากหลาย เกิดการขยายขยายเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว

สหรัฐอเมริกาที่มีความเจริญทางอุตสาหกรรมผลิตฝ้ายและเหล็ก มีการสร้างและปรับปรุงถนน คลอง และเส้นทางรถไฟ โดยเฉพาะหลังสงครามกลางเมือง เส้นทางรถไฟข้าม ทวีปรองรับความเจริญทางอุตสาหกรรมและการค้าและประชากร ใน ค.ศ. 1860 สหรัฐฯ กลายเป็นประเทศผู้ผลิตทางอุตสาหกรรมเป็นอันดับ 4 ของโลก ใน ค.ศ. 1894 ได้เลื่อนเป็นอันดับ 1

ละตินอเมริกาเจริญทางเศรษฐกิจตามปริมาณเงินและทองแท่ง และแรงงานพื้นเมือง การปลูกพืชไร่ประเภทเดียวอาศัยแรงงานทาสจากแอฟริกาและทาสที่ตินชาวอินเดียน ปัญหาเศรษฐกิจก่อให้เกิดการปฏิวัติ เช่น ในสหรัฐฯ ชาวสเปนที่เกิดในสเปนได้อภิสิทธิ์ใน ตำแหน่งราชการและอาชีพ กฎหมายพาณิชย์นิยมของสเปนจำกัดวงการค้าระหว่างอาณานิคม กับเมืองแม่ แต่สเปนไม่สามารถรับผลิตผลทั้งหมดของอาณานิคมได้ และไม่สามารถจัดหาสินค้า ประดิษฐกรรมอย่างอังกฤษและประเทศอื่น ๆ ผลิตป้อนให้กับอาณานิคมได้ สงครามนโปเลียน ทำให้ความสัมพันธ์ชะงัก เมื่อสเปนพยายามฟื้นฟูความสัมพันธ์รูปแบบเดิม ชาวอาณานิคมจึงต่อต้านโดยมีอังกฤษหนุนหลังเนื่องจากอังกฤษมีประโยชน์ทางการค้ากับแดนอาณานิคมของ สเปนในอเมริกา อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากได้รับเอกราช เศรษฐกิจของอเมริกาได้ กลับไม่เจริญเติบโตเท่าที่ควรเป็นเพราะพื้นฐานจำกัดอยู่ที่การทำเหมืองแร่โลหะมีค่า การทำไร่พืชผลประเภท เดียวขนาดใหญ่ นอกจากนั้นยังขาดเงินทุน ความชำนาญทางเทคโนโลยี และโครงสร้างทาง สังคมเศรษฐกิจไม่อำนวย จนถึงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 ยุโรปต้องการอาหารและวัตถุดิบ จากละตินอเมริกามากขึ้น ละตินอเมริกาจึงสามารถเข้าสู่โลกเศรษฐกิจได้ แต่ความเจริญนั้น ก็ยังเป็นไปในด้านเดียว ไม่มีส่วนสัมพันธ์กับความเจริญด้านอื่น ๆ ผลประโยชน์ไม่กระจายแม้ เศรษฐกิจจะขยายตัว มวลชนมีระดับการครองชีพเช่นเดิม ต่างชาติเข้าควบคุมกิจการที่ทำกำไร เกิดรอยร้าวในสังคม การเมืองไม่มั่นคงจนถึงปัจจุบัน

สมัยของการก่อตั้งชาติจนถึง ค.ศ. 1914 เป็นสมัยที่เศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วทั้งในแดนอเมริกาและราชอาณาจักรอังกฤษ เนื่องจากเศรษฐกิจเป็นแบบยุโรป ยุโรป

เป็นฝ่ายจัดหาทุน กำลังคน เทคโนโลยีและตลาด อังกฤษลงทุนในรถไฟสายข้ามทวีปของแคนาดา พัฒนาเหมือนแอฟริกาใต้ แต่ทุนของอังกฤษส่งผลเต็มที่ในแดนอิสระมากกว่าในราชอาณาจักร เช่น อาณานิคม 13 แห่ง ภายหลังได้รับเอกราชแล้วการค้ากับอังกฤษยิ่งเจริญกว่าเดิมมาก ทุนจากอังกฤษ ฮอลันดา และเยอรมันหลังไหลเข้าอเมริกาในคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยเฉพาะเมื่อสร้างทางรถไฟ

3.3 วัฒนธรรมแบบยุโรป

วัฒนธรรมแบบยุโรปเจริญไปพร้อมกับการปรับเปลี่ยนเป็นแบบยุโรปโดยทางเชื้อชาติ การเมือง และเศรษฐกิจ ในประเทศละตินอเมริกาดินแดนส่วนใหญ่รับอิทธิพลสเปนทั้งภาษาศาสนา สถาปัตยกรรม เครื่องแต่งกาย ความเป็นอยู่ และทัศนคติ นอกจากสเปนเป็นอิทธิพลของโปรตุเกสและอินเดีย อิทธิพลของอินเดียเห็นได้จากการครัว เครื่องนุ่งห่ม วัสดุก่อสร้าง และประเพณีปฏิบัติทางศาสนา ชาวแอฟริกันมีอิทธิพลในแถบคาริบเบียน มีปรากฏในหลายสิ่งหลายประการโดยเฉพาะดนตรีอันได้แก่กลอง เป็นต้น

ในสหรัฐอเมริกา ชาวอินเดียนมีจำนวนน้อยกว่าอเมริกากลางและทางใต้ และล้าหลังกว่า แต่พอมิอิทธิพลอยู่บ้างได้แก่ชื่อของมลรัฐ 25 แห่ง เป็นภาษาอินเดียนมีกว่า 300 คำ ปรากฏอยู่ในภาษาอังกฤษที่ใช้กัน สิ่งประดิษฐ์ที่ใช้ทั่วไป เช่น รองเท้าหนังกวาง เรือแคนู รองเท้าหิมะ เป็นต้น ชาวแอฟริกันมีอิทธิพลอย่างสำคัญในวัฒนธรรมพื้นบ้าน ได้แก่ นิยายพื้นบ้าน ดนตรี ซึ่งรวมทั้งเพลงศาสนา เพลงชาวบ้าน เช่น เพลงทำงาน เพลงคูก เพลงรถไฟ เพลงเรือไอ โคลงเล่าเรื่องราวเช่นเรื่องของแฟรงก์กับจอห์นนี่ และจอห์น เฮนรี่ และเพลงแจสบันลือโลก

ชาวอเมริกันเชื่อว่างานคือบุญ ซึ่งก็คือบาป เพราะต้องก่อสร้างสร้างตัวพิชิตทวีป พวกเขาเชื่อเรื่องความเสมอภาคในสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องการเลื่อนชั้นในสังคม ทุกคนมีเสรีภาพซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ความสามารถและความพยายาม ไม่ใช่ที่ชั้นทางสังคม ชาวอเมริกันชอบประดิษฐ์เครื่องมือกระจุกกระจิกเพื่อให้งานเสร็จเร็ว เป็นคนมองโลกในแง่ดี ติดจะขี้วด มีทัศนคติทางวัตถุนิยม (ราว ค.ศ. 1820—1830) หนังสือส่วนใหญ่นำเข้าจากอังกฤษ เนื่องจากไม่มีเวลาให้กับความสุขาอ่อนโยนและความงดงามเพราะต้องกรำงานหนัก จนถึงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ชาวอเมริกันจึงก้าวเข้าสู่วงการศิลปะและอักษรศาสตร์ได้

ราชอาณาจักรอังกฤษได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากยุโรปมากกว่าสหรัฐ และละตินอเมริกา แคนาดาใช้สองภาษาอย่างเป็นทางการ เชื้อสายฝรั่งเศสคาทอลิกซึ่งเมืองแม่ได้ทอดทิ้งไปตั้งแต่ ค.ศ. 1763 พยายามรักษาเอกลักษณ์ของตนท่ามกลางพวกแองโกลแซกซอน โปรเตสแตนต์ ชาวแคนาดารับอิทธิพลอเมริกันเกือบทุกด้าน ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ประจำวัน ข้าวสาร

รถ รายการวิทยุ นวนิยาย ภาพยนตร์ ล้วนเป็นของอเมริกัน แคนาดาเจริญในลักษณะสัมพัทธ์ ไม่ใช่ชาติ แต่รัฐบาลก็พยายามหามาตรการธำรงรักษาวัฒนธรรมประจำชาติไว้

ชาวออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ รัับอิทธิพลจากเมืองแม่โดยตรงจนถึงปลายสงครามโลกจึงรัับอิทธิพลอเมริกันเข้าไว้ เมื่อสหรัฐฯ ขยายบทบาททางการเมืองมาทางแปซิฟิกตอนใต้ นอกจากจะนำทุนมาลงไว้ ยังอาศัยตั้งกองทัพอีกด้วย ชาวออสเตรเลียถึงกับวิตกว่าจะต้องเปลี่ยนชื่อประเทศเป็นออสเตรเลีย (Austerica) เพราะวัฒนธรรมอเมริกันที่ระบาตอยู่

ดินแดนต่าง ๆ รัับวัฒนธรรมยุโรปมาปรับเปลี่ยนใช้ โดยเฉพาะภาษา ชาวอังกฤษที่ไปเยือนออสเตรเลีย สหรัฐฯ หรือแคนาดาจะเห็นความหลากหลายของภาษาอังกฤษที่ใช้ได้เป็นอย่างดี และต่างก็สร้างคำใหม่ขึ้นใช้กันมากจนเกิดความแตกต่าง รวมทั้งสำเนียงที่ใช้ ชาวอังกฤษเมื่อไปต่างแดนที่ใช้ภาษาอังกฤษก็ประสบความสำเร็จได้ เช่นเดียวกับที่ชาวฝรั่งเศสประสบความสำเร็จที่คิวเบค โปรตุเกสในบราซิล สเปนในละตินอเมริกา และการใช้ภาษาในแดนโพ้นทะเลยังต้องสืบย้อนไปว่าเป็นภาษาในถิ่นใดในเมืองแม่อย่างสเปน ซึ่งการใช้ภาษาภายในประเทศมีความแตกต่างอยู่ เป็นต้น

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3

1. พิจารณาศึกษาแผนที่โลก ทำเครื่องหมายประเทศอาณานิคมของยุโรปในทวีปต่าง ๆ เพื่อประกอบความเข้าใจ

2. อ่านบททวนแล้วลองตอบคำถามที่เป็นตัวอย่างท้ายบท

4. โลกสากล

ตั้งแต่ ค.ศ. 1763—1914 ประเทศยุโรปกลายเป็นนายควบคุมโลกทั้งหมดไว้ได้ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ปรากฏเป็นจักรวรรดิอาณานิคมอันยิ่งใหญ่ที่ครอบงำการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ทำให้เกิดลักษณะโลกสากลเต็มรูปได้ ต่างไปจากสมัยก่อน ค.ศ. 1763 สมัยนี้ได้เกิดเหตุการณ์ทำทลายอำนาจของประเทศยุโรปขึ้นด้วย ครั้งสำคัญที่สุดคือญี่ปุ่นเอาชนะรัสเซียได้ เกิดการปฏิวัติในตุรกีและเปอร์เซียและการก่อการใต้ดินในดินแดนอาณานิคมและกึ่งอาณานิคม

ใน ค.ศ. 1914 ชาวยุโรปมีบทบาทและอิทธิพลอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งอย่างยิ่ง ทวีปอเมริกา ไซบีเรีย ราชอาณาจักรอังกฤษกลายเป็นยุโรป ชาวยุโรปอพยพเข้าไปอาศัยเป็นจำนวน

มาก ชาวพื้นเมืองกลับกลายเป็นชนกลุ่มน้อย ดินแดนหลายแห่งที่ได้ปกครองตนเองในที่สุดยังคงรักษาความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประเทศในยุโรปเพราะมีเชื้อสายชาติพันธุ์เดียวกัน มีข้อผูกพันทางเศรษฐกิจและมีสถาบันทางวัฒนธรรมเหมือนกัน ยกเว้น ไลบีเรียและเอธิโอเปีย

แอฟริกาและเอเชียส่วนใหญ่กลายเป็นอาณานิคมยุโรป นอกจากนั้นเป็นเอกราชแต่ชื่อเพราะเป็นประเทศกึ่งอาณานิคมที่ยุโรปปกครองทางการเมืองและการทหารและเศรษฐกิจ ที่ยังได้ชื่อว่าเป็นเอกราชอยู่ได้เพราะประเทศยุโรปตกลงเป็นรายละเอียดเรื่องแบ่งดินแดนกันไม่ได้ มีเพียงญี่ปุ่นชาติเดียวที่คงรักษาเอกราชไว้ได้อย่างแท้จริงในช่วงก่อน ค.ศ. 1914

โลกอยู่ใต้อำนาจยุโรปใน ค.ศ. 1914 เป็นสุดยอดของเหตุการณ์ที่ดำเนินต่อเนื่องกันมานับตั้งแต่ที่กัปตันโปรตุเกสหาเส้นทางไปสู่ชายฝั่งทวีปแอฟริกาเมื่อราว 500 ปีก่อน ตอนนี้อยู่กึ่งกลางแห่งอำนาจของโลกอยู่ที่ทวีปยูเรเชียและเป็นที่ยอมรับแห่งอำนาจอย่างแท้จริงอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน

ยุโรปครอบงำเศรษฐกิจทั่วโลกโดยเป็นนายธนาคารโลกผู้ดูดหนุหนุในกิจการต่าง ๆ ของโลก ก่อนสงครามโลก โรงงานอุตสาหกรรมของยุโรปผลิตได้ร้อยละ 47.7 ของผลผลิตทั้งหมดและสหรัฐ ผลิตร้อยละ 35.8 ยุโรปคุมทุนและเทคโนโลยีของโลกเป็นส่วนใหญ่ทำให้เศรษฐกิจดำเนินไปในลักษณะเดียวกัน เช่น ลงทุนวางสายเคเบิลข้ามทวีป ข่ายโทรเลขโทรศัพท์ภาคพื้นทวีป การขนส่งสินค้า การขุดคลอง เช่น คลองสุเอซ คลองปานามา และรถไฟข้ามทวีป เปิดโอกาสให้ทำประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้มากขึ้น เมื่อประเทศต่าง ๆ สมานเศรษฐกิจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การผลิตทั่วโลกจึงเพิ่มจำนวนได้อย่างมหาศาล

โลกเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจากแบบอาศัยตามธรรมชาติคือพอเลี้ยงตัวเองได้เป็นเศรษฐกิจเพื่อเงินตรา มวลชนคือชาวนาผลิตเพื่อบริโภคและอุปโภคเอง ที่เหลือไว้แลกเปลี่ยนของใช้ แต่เมื่อชาวยุโรปปรากฏขึ้นพร้อมกับขบวนรถไฟ ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตด้วยเครื่องจักรและแสดงอาการตะกละขอซื้ออาหารและวัตถุดิบทางอุตสาหกรรม ไม่นานชาวนาก็พบว่าตัวเองกำลังผลิตป้อนตลาดต่างประเทศและมีชีวิตขึ้นลงตามกระแสเศรษฐกิจนอกชุมชนนอกประเทศของตน ขึ้นอยู่กับความกรุณาของพ่อค้าและผู้ให้กู้ยืม เศรษฐกิจแบบใหม่เป็นเศรษฐกิจที่อาศัยตลาดและเงินตราหมุนเวียน ยิ่งหมุนเวียนเท่าไร ความสามารถทางการผลิตย่อมดีขึ้น เป็นรูปแบบชีวิตที่เครียดเพราะต้องระวังระไวและเร่งรัดเร่งรีบ ไม่ค่อยเป็นค่อยไปแบบสบาย ๆ ดังแต่ก่อน

เมื่อยุโรปมาสู่แดนอาณานิคมในตอนแรก ชนชั้นสูงจำนวนน้อยเท่านั้นที่ได้รับผลประโยชน์-เปลี่ยนแปลงทางภูมิปัญญา คือรู้ภาษายุโรป รู้เรื่องชาวตะวันตก เพราะอ่านภาษายุโรปออก แรกทีเดียวการสนองตอบต่อวัฒนธรรมต่างด้าวนั้นเป็นไปด้วยความกระตือรือร้นและชื่นชมว่าเป็นสิ่งดีงาม

ไปทุกอย่าง ถ้าเป็นของตะวันตกเป็นดีหมด แต่ต่อมาก็รู้สึกตัวและกลับกลายเป็นมีปฏิกิริยาต่อต้านชาวตะวันตกเพื่อทำนุบำรุงรักษาของดีในวัฒนธรรมเก่าที่เป็นของชาติตน การเข้ามาของชาวยุโรปทำให้วิถีดำเนินชีวิตเปลี่ยนวิถีทางการคิดก็เปลี่ยนด้วยเช่นกัน

ชาวยุโรปครอบงำโลกทั้งทางการเมืองเศรษฐกิจและวัฒนธรรม จึงเป็นเรื่องธรรมดาที่ชาวยุโรปจะเหมาะสรุปว่าตนมีอารยธรรมที่ยอดเยี่ยมเหนือกว่าอารยธรรมของชาติอื่น ๆ เพราะมีชาติพันธุ์ที่เหนือกว่าชาติอื่น พระเจ้าทรงสร้างมนุษย์มาให้ทัดเทียมกัน แต่ทรงสร้างคนขาวให้ฉลาดกว่าเพื่อจะได้เป็นผู้จัดการด้านแรงงานและนำความเจริญมาสู่ชาติพันธุ์ที่ด้อยกว่า ซึ่งเป็น “พันธุ์หลังนา ปัญญาต่ำ” คำอบรมบ่มความคิดเกี่ยวกับภาระของชนผิวขาวเกิดขึ้นเพื่ออำพรางลัทธิจักรวรรดินิยมของสมัยนั้น ในทำนองว่าเป็นอุดมการณ์เสียสละตนให้กับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากพระเจ้า ภาระแห่งชนผิวขาวนี้ปรากฏในคำกลอนของรัดยาด คิปลิง ที่เขียนไว้ใน ค.ศ. 1899 ความว่า

จงอ้ารับภาระแห่งคนขาว
โดยสืบสาวสิ่งดีที่สุดให้
ผลึกบุตรแห่งสุเจ้าออกไป
บริการเชลยได้ด้วยจำเป็น*

ทุกทวีปนายยุโรปยอมรับความจงรักภักดีจากชาติพันธุ์ที่ด้อยกว่าว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่สวรรค์ประทานและเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ตามหลัก “ผู้ที่เหมาะสมจึงอยู่รอดได้” อินเดียเรียกนายยุโรปว่าซาฮิป ตะวันออกกลางเรียก “เอฟเฟนดิ” แอฟริกาเรียก “บวานา” ละตินอเมริกาเรียก “พาทรอน” ไม่น่าแปลกใจที่คนยุโรปจะกลับเป็นคนสายตาสั้นและเห็นแก่ตนอย่างไม่น่าเชื่ออย่างเซซิล โรดส์ ที่ล้าหน้าเกินใคร เชื้อมันตนเองและก้าวร้าวรุนแรงจนถึงขนาดฝันที่จะครองดาวดวงอื่นด้วย

ชาวอาณานิคมลี้มตาตื่นขึ้นพบว่าตนเองกำลังเป็นอะไรอยู่ การทำทนายอำนาจของชาวยุโรปมีขึ้นเป็นครั้งแรกใน ค.ศ. 1914 ตามประวัติศาสตร์ ปฏิกิริยาของชาติที่อ่อนแอที่พ่ายต่อกำลังบุกรุกก้าวร้าวรุนแรงจะออกเป็นรูปแบบสองประการ คือ ตัดการติดต่อกับอำนาจที่บุกรุกทุกทาง ถดถอยเข้าอยู่ในกำบังความเชื่อและธรรมเนียมปฏิบัติแบบเก่า อีกประการคือ ใช้ทุกสิ่ง

* Take up the While Man's Burden —

Send forth the best ye breed —

Go bind your sons to exile

To serve your captives' need...

ทุกอย่างที่สังคมต่างด้าวมีตามความจำเป็นเพื่อให้เกิดการศึกษาที่เสมอราคาต่อกัน คือ พวกแรกมีคำขวัญว่า “หวนคืนสู่วันเก่า ๆ” อีกพวกถือมั่นที่จะ “เรียนจากตะวันตกเพื่อสู้กับตะวันตก” อินเดียและจีนสู้อย่างนองเลือด แต่ไม่เป็นผลเพราะเป็นการกระทำในทางลบ คือหาทางขับชาวยุโรปออกด้วยกำลังเพื่อฟื้นฟูวันเก่า ๆ ที่มีแต่สิ่งดั่งงามขึ้นมาใหม่ ญี่ปุ่นเป็นชาติแรกที่ใช้นโยบายปรับเปลี่ยนดัดแปลงความคิดและเทคโนโลยีของชาวตะวันตกเพื่อต่อสู้กับชาวตะวันตก ญี่ปุ่นเอาชนะจีนใน ค.ศ. 1894—1895 ชนะจักรวรรดิรัสเซียใน ค.ศ. 1904—1905 เป็นเหตุสำคัญหมายจุดหักเหของประวัติศาสตร์ได้ โลกอาณานิคมตื่นตัวและเกิดความหวังใหม่ขึ้น ผลที่สำคัญคือเกิดปฏิวัติภายในรัสเซียล้มล้างอำนาจออตตาคิปไตของพระเจ้าซาร์ ผลต่อเนื้อคือบรรดามวลชนผู้ถูกกดขี่บังคับต่างตื่นตัวต่อสู้ชกชนะ จากนั้นได้มีการปฏิวัติเปอร์เซีย การปฏิวัติของกลุ่มเตอร์กหนุ่ม การปฏิวัติจีน การลุกฮือและก่อการร้ายในอินเดีย สิ่งที่ดีกว่าจะเป็นไปไม่ได้คือการทำทลายอำนาจยุโรปกลับเป็นไปได้ และเริ่มมีการเรียกร้องเอกราชก่อน ค.ศ. 1914 ชาวตะวันตกสามารถปราบปรามพวกก่อการต่อต้านลงได้ แต่ภายหลังสงครามโลก ขบวนการชาตินิยมกลับปฏิบัติการจนเป็นผลสำเร็จได้

กิจกรรมการเรียนรู้ 4

1. อ่านบททวนและลองตอบคำถามท้ายบท
2. ลองหาอ่านงานเขียนของรัตยาด คิปลิง เพื่อให้เข้าใจเรื่องจักรวรรดินิยมดีขึ้น

สรุป

ประเทศยุโรปกลายเป็นเจ้าแห่งจักรวรรดิปกครองอาณานิคมในทวีปต่าง ๆ ได้ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 เนื่องจากมีปัจจัยส่งเสริมอย่างสำคัญ คือ การปฏิวัติสามประการ การที่ชาวยุโรปได้ครองโลกยังผลให้เกิดรูปแบบสากลขึ้นในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมทั่วโลก อำนาจจักรวรรดินิยมของประเทศยุโรปตะวันตกดำเนินไปจนกระทั่งเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 จึงเสื่อมคลายลง

ประเมินผลท้ายบท

ให้นักศึกษาตอบคำถามข้อต่อไปนี

1. การปฏิวัติวิทยาศาสตร์คืออะไร สำคัญอย่างไร
 2. การปฏิวัติอุตสาหกรรมคืออย่างไร ส่งผลกระทบต่อทั่วโลกได้อย่างไร
 3. ลัทธิจักรวรรดินิยมแบบใหม่คืออย่างไร
 4. เหตุใดจึงเกิดโลกสากลขึ้นอีกครั้งหนึ่งในคริสต์ศตวรรษที่ 19 และมีลักษณะแตกต่างจากที่เคยเกิดขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 17 หรือไม่อย่างไร
-